

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та
методики навчання історичних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор інституту історії, права та
міжнародних відносин

О.В. Жуков

«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

Галузь знань Е Природничі науки, математика та статистика

Спеціальність Е4 Науки про Землю

Освітньо-професійна програма Геопросторові науки.

Геоінформаційні технології

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова

(Моцак С.І., канд.пед. наук, доцент)

Розробник:

Снегірьов І.О. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри
всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних
дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої
історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент

С.І. Моцак

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
Лабораторні			
-	-		
Самостійна робота			
60 год.	82 год.		
Консультації:			
2 год.	-		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є засвоєння здобувачами основних принципів і методів наукової діяльності, формування знань, вмінь і навичок і їх застосування при написанні магістерської роботи. Це створює передумови розв'язання проблеми дефіциту знань, сприяє становленню науково-освітнього комплексу та інноваційним процесам в Україні, формуванню сучасної ідеології науково-технічного розвитку.

Відповідно до освітньо-професійної програми вивчення дисципліни «Філософія науки» передбачає набуття студентами компетентностей.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:** здатність розв'язувати складні наукові задачі та практичні проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень при вивченні геосфер (засобами ГІС-технологій) у різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних та в умовах недостатності інформації, невизначеності умов та вимог.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних і спеціальних компетентностей:**

ЗК01. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації.

ЗК05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК06. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу.

СК01. Розуміння необхідності дотримання норм авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної систем правової охорони інтелектуальної власності.

СК03. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.

СК08. Знання основних сучасних положень фундаментальних наук стосовно походження, розвитку та будови Всесвіту, здатність їх застосовувати для формування світоглядної позиції.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Перед вивченням навчальної дисципліни магістранти мають оволодіти знаннями з циклу навчальних дисциплін, зокрема, Філософія, Логіка, Політологія, Професійна етика, Психологія, Культурологія та ін.

4. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання
ПРО1	Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі.	розуміти філософські та методологічні підходи до вивчення природних і антропогенних систем у науках про Землю; аналізувати природні та антропогенні системи як об'єкти наукового пізнання, враховуючи їх складність, динамічність і взаємозв'язки; інтерпретувати процеси в геосферах Землі крізь призму сучасних наукових парадигм і концепцій; критично оцінювати наукові підходи до дослідження взаємодії природи і суспільства; застосовувати принципи наукової раціональності та системного мислення для аналізу географічних і екологічних явищ; аргументовано пояснювати вплив антропогенного чинника на природні системи з урахуванням філософських засад науки; усвідомлювати світоглядні та етичні аспекти дослідження і використання природних ресурсів.
ПРО2.	Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.	розуміти методологічні основи наукового пізнання та їх застосування у науках про Землю; аналізувати наукові проблеми крізь призму філософських підходів (раціоналізму, емпіризму, критичного мислення тощо); визначати проблемні питання в науках про Землю з урахуванням їх світоглядного та методологічного контексту; оцінювати наукові знання, гіпотези та концепції з позицій наукової обґрунтованості та доказовості; застосовувати принципи наукової раціональності для прийняття обґрунтованих рішень у дослідницькій діяльності; аргументувати власну позицію щодо вирішення наукових проблем, використовуючи логіку, докази та наукові підходи; усвідомлювати етичні аспекти наукової діяльності та відповідальність ученого за прийняті рішення.
ПРО3.	Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі.	розуміти роль міждисциплінарної комунікації у сучасній науці; використовувати наукову термінологію та аргументацію у професійному спілкуванні; інтерпретувати наукові ідеї з урахуванням різних наукових підходів і парадигм; вести фахову дискусію, аргументовано відстоювати власну позицію; враховувати особливості глобального наукового середовища та міжнародного наукового дискурсу.

ПР04.	Розробляти, керувати та управляти проектами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт.	розуміти методологічні засади наукового проектування; визначати наукову проблему, мету та завдання дослідження; обґрунтовувати вибір методів і підходів у межах наукового проекту; оцінювати якість і достовірність результатів дослідження; застосовувати принципи наукової раціональності та логіки при плануванні дослідницької діяльності.
ПР05.	Планувати і здійснювати наукові експерименти, писати наукові роботи за фахом.	розуміти етапи та логіку наукового дослідження; формулювати наукові гіпотези та обґрунтовувати їх; застосовувати принципи наукового пізнання при плануванні експерименту; дотримуватися академічної доброчесності у науковій діяльності; аргументовано викладати результати дослідження у наукових текстах.
ПР07.	Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер, регіонального розвитку територій і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.	розуміти філософські основи сучасних методів наукового дослідження; аналізувати методи дослідження у науках про Землю з позицій їх наукової обґрунтованості; оцінювати можливості та обмеження різних наукових методів; обирати адекватні методи дослідження залежно від поставленої наукової проблеми; застосовувати системний і критичний підхід до аналізу наукових даних.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90–100	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок. Оцінка « відмінно » виставляється за повні, систематичні, логічно викладені знання. Він повинен володіти категоріальним апаратом, навичками логічного доведення, мати власну позицію по суті поставлених питань.
82–89	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками. Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.
74–81	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок. Оцінка « добре » передбачає, що, в цілому володіючи матеріалом, студент допускає незначні неточності та окремі помилки, виклад недостатньо систематизований, розуміння суті понять та категорій не завжди чітке.

64–73	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків. Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.
60–63	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям. Оцінка « задовільно » виставляється студенту, який має суттєві недоліки у викладі навчального матеріалу, має прогалини у знаннях, потребує навідних питань і не може самостійно побудувати логіку відповіді. Разом з тим оцінка «задовільно» передбачає засвоєння вузлових питань, розуміння суті основних проблем курсу.
35–59	Кредит не зараховано. Студенту надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки. Оцінка « незадовільно » виставляється студенту, який не розуміє суті поставлених питань, не має знань основних проблем та понять курсу філософії науки, не орієнтується в змістові основних епох розвитку філософської думки.
0–34	Кредит не зараховано. Студент повинен повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль																Разом	Сума
РОЗДІЛ 1								РОЗДІЛ 2							Контрольна робота		
T 1.1.	T 1.2.	T 1.3.	T 1.4.	T 1.5.	T 1.6.	T 1.7.	T 1.8.	T 2.9.	T 2.10.	T 2.11.	T 2.12.	T 2.13.	T 2.14.	T 2.15.			
Поточний контроль																	
-	-	6	-	6	-	6	6	-	-	6	5	5	-	-	30	70	100
Контроль самостійної роботи																	
-	5	-	-	-	5	-	-	-	-	5	-	5	5	5	-	30	

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою.

Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Засобами та формами оцінювання є: усне та письмове опитування, тестування, участь у дискусіях, індивідуальне навчально-дослідне завдання, результати виконання практичних робіт, іспит. Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних робіт, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт.

Методи навчання: частково-пошуковий, дослідницький; інтерактивні (дистанційні освітні технології, презентація); практичні методи навчання (практична робота, розрахунково-графічні роботи).

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1: Багатовимірність поняття науки

Неоднозначність поняття феномену науки. Наука як предмет

філософського осмислення. Багатоаспектність поняття науки. Механізми та форми взаємодії філософії та науки. Наука Античності та Нового часу. Особливості філософських вимірів науки в ХХ столітті.

Тема 2 : Філософія як рефлексія науки

Неоднозначність означення поняття «рефлексія». Взаємовідношення філософії та науки: основні концепції. Суть та основний зміст філософії науки. Основні філософські парадигми в дослідженні науки. Наука як специфічний тип філософського знання.

Тема 3: Структура та динаміка наукового знання. Моделі росту

Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Загальнонаукові та загально логічні форми наукового знання. Емпіричні форми наукового знання. Теоретичні форми наукового знання. Теорія як ідеал наукового пізнання. Особливості співвідношення природничо-наукового і гуманітарного знання. Динаміка наукового знання. Моделі росту.

Тема 4: Наукове пізнання як предмет філософського осмислення

Рівні наукового пізнання. Особливості наукових методів, методологічних принципів, регуляторів наукової діяльності. Емпіричні та теоретичні методи пізнання. Загальнологічні методи наукового пізнання. Методологія науки та наукова раціональність.

Тема 5: Філософія мови і теорія пізнання

Мова як об'єкт філософських досліджень. Сутність, типологія філософії мови. Основні поняття та категорії філософії мови. Лінгвофілософські ідеї в класичний період розвитку філософської думки. Лінгвофілософські теорії філософії Постмодерну. Розвиток лінгвофілософських ідей в українській філософії.

Тема 6: Наука, техніка, технологія

Взаємозв'язок техніки і науки. Техніка і технологія. Технічна раціональність як ефективність. Техніка у філософсько-антропологічному контексті. Особливості технічного і технологічного знання. Теорія як форма технічного знання.

Тема 7: Філософські проблеми сучасної технонауки та конвергентних технологій

Особливості феномену технонауки. Нанонаука і нанотехнології. «Технократична концепція» та її критика. Конвергентні технології: суть, структура, трансформації. Єдність індивідуального, колективного(мікросоціального), соціального (мікросоціального) суб'єктів через призму інформаційного суспільства. Автоматизація інтелектуальної діяльності людини: філософський аспект.

Тема 8: Наукові революції, наукові традиції та їх особливості в техногенній цивілізації. Функції науки та техніки в суспільстві. Наука та цінності техногенної цивілізації. Традиційна та техногенна цивілізація. Аксиологія техногенної цивілізації. Постнекласична наука як основа цивілізаційного розвитку. Теорія наукових революцій Т. Куна та її значення для інтерпретації природи парадигм і непарадигмального розвитку науки.

РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМИ КОНВЕРГЕНЦІЇ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Тема 9: Особливості сучасних синергетичних систем та нові стратегії наукового пошуку

Новизна синергетичного підходу. Синергетичні системи як важливі компоненти сучасної наукової картини світу. Зв'язок синергетики з діалектикою та пізнанням. Синергетика як теорія самоорганізації. Ідеї, методи, перспективи. Типологія сучасних синергетичних систем, їх особливості.

Тема 10: Науково-інтегративні процеси сучасності

Особливості інтеграції сучасної науки. Вплив філософського знання на зростання ролі інтегративності. Зростання ролі науки у процесах соціальної інтеграції. Інтеграція науково-освітнього потенціалу суспільства та наукове знання. Взаємодія філософського та нефілософського (спеціального) знання у сучасній науці.

Тема 11: Глобальні проблеми людства та сучасна наука

Особливості та зміст глобальних проблем людства. Антропологічна складова глобальних проблем. Концепція сталого розвитку суспільства та її особливості. Роль науки у розв'язанні глобальних проблем людства. Ноосферна стратегія сталого розвитку.

Тема 12: Формування філософії економіки як закономірний результат історії людства

Філософія економіки: предмет дослідження, завдання та проблематика. Філософія господарювання та філософія бізнесу, як сфери теоретичного аналізу відповідних вимірів економічної діяльності. Основні засади методології філософії економіки. Філософське розуміння економіки. Антропологічна сутність економіки. Самореалізація людини в економічному просторі.

Тема 13: Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку

Особливості сучасних екологічних проблем та об'єктивний зміст екологічного імперативу. Потреба екологізації світогляду людини та її соціальна роль. Зародження та особливості екологічної етики. Формування соціоекології та етики довкілля. Наука і концепція екологічної конституції землі. Необхідність вирішення проблеми переходу від ринкової економіки до екологічної її моделі.

Тема 14: Особливості інформаційної культури науковця та спеціаліста

Особливості інформації суспільства і її вплив на соціокультурний прогрес. Інформаційний простір та інформаційна культура. Роль інформатизації в досягненні сталого розвитку суспільства. Інформаційна культура вченого та спеціаліста. Роль інформатики в науці та для людини.

Тема 15: Етика науки та їх соціальна роль

Роль моралі та етика в науці. Пошук істини та природа наукових помилок у діяльності вченого. Поширення плагіату та шахрайства в науковій діяльності. Соціальна відповідальність вченого. Роль наукової школи. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

	Кількість годин						Кількість годин					
	Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
Лекції		Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р.	Лекції		Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р.	
РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ												
<p>Тема 1: Багатовимірність поняття науки Неоднозначність поняття феномену науки. Наука як предмет філософського осмислення. Багатоаспектність поняття науки. Механізми та форми взаємодії філософії та науки. Наука Античності та Нового часу. Особливості філософських вимірів науки в XX столітті.</p>	6	2	-	-	-	4	8	2	-	-	-	6
<p>Тема 2 : Філософія як рефлексія науки Неоднозначність означення поняття «рефлексія». Взаємовідношення філософії та науки: основні концепції. Суть та основний зміст філософії науки. Основні філософські парадигми в дослідженні науки. Наука як специфічний тип філософського знання.</p>	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
<p>Тема 3: Структура та динаміка наукового знання. Моделі росту Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Загальнонаукові та загально логічні форми наукового знання. Емпіричні форми наукового знання. Теоретичні форми наукового знання. Теорія як ідеал наукового пізнання. Особливості співвідношення природничо-наукового і гуманітарного знання. Динаміка наукового знання. Моделі росту.</p>	7	-	2	-	1	4	6	-	-	-	-	6
<p>Тема 4: Наукове пізнання як предмет філософського осмислення Рівні наукового пізнання. Особливості наукових методів, методологічних принципів, регуляторів наукової діяльності. Емпіричні та теоретичні методи пізнання. Загальнологічні методи наукового пізнання. Методологія науки та наукова раціональність.</p>	2	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
<p>Тема 5: Філософія мови і теорія пізнання Мова як об'єкт філософських досліджень. Сутність, типологія філософії мови. Основні поняття та категорії філософії мови. Лінгвофілософські ідеї в класичний період розвитку філософської думки. Лінгвофілософські теорії філософії Постмодерну. Розвиток лінгвофілософських ідей в українській філософії.</p>	6	-	2	-	-	2	6	-	2	-	-	4

<p>Тема 6: Наука, техніка, технологія Взаємозв'язок техніки і науки. Техніка і технологія. Технічна раціональність як ефективність. Техніка у філософсько-антропологічному контексті. Особливості технічного і технологічного знання. Теорія як форма технічного знання.</p>	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	6
<p>Тема 7: Філософські проблеми сучасної технонауки та конвергентних технологій Особливості феномену технонауки. Нанонаука і нанотехнології. «Технократична концепція» та її критика. Конвергентні технології: суть, структура, трансформації. Єдність індивідуального, колективного(мікросоціального), соціального (мікросоціального) суб'єктів через призму інформаційного суспільства. Автоматизація інтелектуальної діяльності людини: філософський аспект.</p>	6	-	2	-	-	4	6	-	-	-	6
<p>Тема 8: Наукові революції, наукові традиції та їх особливості в техногенній цивілізації Функції науки та техніки в суспільстві. Наука та цінності техногенної цивілізації. Традиційна та техногенна цивілізація. Аксиологія техногенної цивілізації. Постнекласична наука як основа цивілізаційного розвитку. Теорія наукових революцій Т. Куна та її значення для інтерпретації природи парадигм і непарадигмального розвитку науки.</p>	6	-	2	-	-	4	6	2	-	-	4
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМИ КОНВЕРГЕНЦІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ											
<p>Тема 9: Особливості сучасних синергетичних систем та нові стратегії наукового пошуку Новизна синергетичного підходу. Синергетичні системи як важливі компоненти сучасної наукової картини світу. Зв'язок синергетики з діалектикою та пізнанням. Синергетика як теорія самоорганізації. Ідеї, методи, перспективи. Типологія сучасних синергетичних систем, їх особливості.</p>	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	6
<p>Тема 10: Науково-інтегративні процеси сучасності. Особливості інтеграції сучасної науки. Вплив філософського знання на зростання ролі інтегративності. Зростання ролі науки у процесах соціальної інтеграції. Інтеграція науково-освітнього потенціалу суспільства та наукове знання. Взаємодія філософського та нефілософського (спеціального) знання у сучасній науці.</p>	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	6
<p>Тема 11: Глобальні проблеми людства та сучасна наука Особливості та зміст глобальних проблем людства. Антропологічна складова глобальних проблем. Концепція сталого розвитку суспільства та її особливості. Роль науки у розв'язанні глобальних проблем</p>	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	6

людства. Ноосферна стратегія сталого розвитку.												
Тема 12: Формування філософії економіки як закономірний результат історії людства Філософія економіки: предмет дослідження, завдання та проблематика. Філософія господарювання та філософія бізнесу, як сфери теоретичного аналізу відповідних вимірів економічної діяльності. Основні засади методології філософії економіки. Філософське розуміння економіки. Антропологічна сутність економіки. Самореалізація людини в економічному просторі.	5	-	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 13: Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку Особливості сучасних екологічних проблем та об'єктивний зміст екологічного імперативу. Потреба екологізації світогляду людини та її соціальна роль. Зародження та особливості екологічної етики. Формування соціоекології та етики довкілля. Наука і концепція екологічної конституції землі. Необхідність вирішення проблеми переходу від ринкової економіки до екологічної її моделі.	5	-	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 14: Особливості інформаційної культури науковця та спеціаліста Особливості інформації суспільства і її вплив на соціокультурний прогрес. Інформаційний простір та інформаційна культура. Роль інформатизації в досягненні сталого розвитку суспільства. Інформаційна культура вченого та спеціаліста. Роль інформатики в науці та для людини.	7	2	-	-	1	4	6	-	-	-	-	6
Тема 15: Етика науки та їх соціальна роль Роль моралі та етика в науці. Пошук істини та природа наукових помилок у діяльності вченого. Поширення плагіату та шахрайства в науковій діяльності. Соціальна відповідальність вченого. Роль наукової школи. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства.	6	-	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Всього	90	16	12	-	2	60	90	4	4	-	-	82

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1: Багатовимірність поняття науки Неоднозначність поняття феномену науки. Наука як предмет філософського осмислення. Багатоаспектність поняття науки. Механізми та форми взаємодії філософії та науки. Наука Античності та Нового часу. Особливості філософських вимірів науки в XX столітті.	2	2
2	Тема 2 : Філософія як рефлексія науки Неоднозначність означення поняття «рефлексія». Взаємовідношення філософії та науки: основні концепції. Суть та основний зміст філософії науки. Основні філософські парадигми в дослідженні науки. Наука як специфічний тип філософського знання.	2	2

3	Тема 4: Наукове пізнання як предмет філософського осмислення Рівні наукового пізнання. Особливості наукових методів, методологічних принципів, регуляторів наукової діяльності. Емпіричні та теоретичні методи пізнання. Загальнологічні методи наукового пізнання. Методологія науки та наукова раціональність.	2	-
4	Тема 6: Наука, техніка, технологія Взаємозв'язок техніки і науки. Техніка і технологія. Технічна раціональність як ефективність. Техніка у філософсько-антропологічному контексті. Особливості технічного і технологічного знання. Теорія як форма технічного знання.	2	-
5	Тема 9: Особливості сучасних синергетичних систем та нові стратегії наукового пошуку Новизна синергетичного підходу. Синергетичні системи як важливі компоненти сучасної наукової картини світу. Зв'язок синергетики з діалектикою та пізнанням. Синергетика як теорія самоорганізації. Ідеї, методи, перспективи. Типологія сучасних синергетичних систем, їх особливості.	2	-
6	Тема 10: Науково-інтегративні процеси сучасності. Особливості інтеграції сучасної науки. Вплив філософського знання на зростання ролі інтегративності. Зростання ролі науки у процесах соціальної інтеграції. Інтеграція науково-освітнього потенціалу суспільства та наукове знання. Взаємодія філософського та нефілософського (спеціального) знання у сучасній науці.	2	-
7	Тема 11: Глобальні проблеми людства та сучасна наука Особливості та зміст глобальних проблем людства. Антропологічна складова глобальних проблем. Концепція сталого розвитку суспільства та її особливості. Роль науки у розв'язанні глобальних проблем людства. Ноосферна стратегія сталого розвитку.	2	-
8	Тема 14: Особливості інформаційної культури науковця та спеціаліста Особливості інформації суспільства і її вплив на соціокультурний прогрес. Інформаційний простір та інформаційна культура. Роль інформатизації в досягненні сталого розвитку суспільства. Інформаційна культура вченого та спеціаліста. Роль інформатики в науці та для людини.	2	-
	Разом	16	4

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 3: Структура та динаміка наукового знання. Моделі росту Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Загальнонаукові та загально логічні форми наукового знання. Емпіричні форми наукового знання. Теоретичні форми наукового знання. Теорія як ідеал наукового пізнання. Особливості співвідношення природничо-наукового і гуманітарного знання. Динаміка наукового знання. Моделі росту.	2	-
2	Тема 5: Філософія мови і теорія пізнання Мова як об'єкт філософських досліджень. Сутність, типологія філософії мови. Основні поняття та категорії філософії мови. Лінгвофілософські ідеї в класичний період розвитку філософської думки. Лінгвофілософські теорії філософії Постмодерну. Розвиток лінгвофілософських ідей в українській філософії	2	2
3	Тема 7: Філософські проблеми сучасної технонауки та конвергентних технологій Особливості феномену технонауки. Нанонаука і нанотехнології. «Технократична концепція» та її критика. Конвергентні технології: суть, структура, трансформації. Єдність індивідуального, колективного(мікросоціального), соціального (мікросоціального) суб'єктів через призму інформаційного суспільства. Автоматизація інтелектуальної діяльності людини: філософський аспект.	2	-
4	Тема 8: Наукові революції, наукові традиції та їх особливості в техногенній	2	2

	цивілізації Функції науки та техніки в суспільстві. Наука та цінності техногенної цивілізації. Традиційна та техногенна цивілізація. Аксиологія техногенної цивілізації. Постнекласична наука як основа цивілізаційного розвитку. Теорія наукових революцій Т. Куна та її значення для інтерпретації природи парадигм і непарадигмального розвитку науки.		
	Тема 12: Формування філософії економіки як закономірний результат історії людства Філософія економіки: предмет дослідження, завдання та проблематика. Філософія господарювання та філософія бізнесу, як сфери теоретичного аналізу відповідних вимірів економічної діяльності. Основні засади методології філософії економіки. Філософське розуміння економіки. Антропологічна сутність економіки. Самореалізація людини в економічному просторі.	1	-
5	Тема 13: Екологічні проблеми сучасності в контексті соціокультурного розвитку Особливості сучасних екологічних проблем та об'єктивний зміст екологічного імперативу. Потреба екологізації світогляду людини та її соціальна роль. Зародження та особливості екологічної етики. Формування соціоекології та етики довкілля. Наука і концепція екологічної конституції землі. Необхідність вирішення проблеми переходу від ринкової економіки до екологічної її моделі.	1	-
6	Тема 15: Етика науки та їх соціальна роль Роль моралі та етики в науці. Пошук істини та природа наукових помилок у діяльності вченого. Поширення плагіату та шахрайства в науковій діяльності. Соціальна відповідальність вченого. Роль наукової школи. Морально-етичні проблеми авторства та співавторства.	2	-
	Разом	12	4

Рекомендовані джерела інформації

1. Добронравова І. С. (2023). Практична філософія науки / І.С. Добронравова. Суми.
2. Мовчан С. П. (2022). Основи філософії техніки та технології: навчальний посібник для студентів, магістрів та аспірантів технічних ВНЗ. Х.: Форт. 315 с.
3. Основи наукових досліджень: навчальний посібник (2024). Тернопіль: Крок. 218 с.
4. Семенюк Едуард С. (2024). Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 364 с.
5. Синяков С. В., Юрченко Е. А. (2024). Філософія та економіка науки. Економіка та управління на транспорті. К.: НТУ. Вип. 3. С. 154-160.
6. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронний ресурс] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 172 с. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/17865>
7. Філософія науки: підручник (2020). І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. К.: ВПЦ «Київський університет». 255 с.
8. Фльорко Л. Я. (2025). Філософсько-психологічний вимір відношення "людина-природа". Навчальний посібник. / Л. Я. Фльорко, М. А. Скринник, Е. П. Семенюк та ін. Львів: Ліга-Прес.
9. Чурсінова О. Ю. (2024). Осмислення феномену техніки в історії української філософії в контексті європейської філософії техніки. Автор. дис. .. канд. філос. наук 09.00.05. Л.: Львівський національний ун-т ім. І. Франка. 20 с.
10. Шейко В. М. (2024). Трансгресія культури, науки та цивілізації. Генеза й еволюція сучасного суспільства. Культура України. Вип. 46, С. 25-43.
11. Andersen H. (2025). Scientific Method [Electronic resource] / Hanne Andersen, Brian Hepburn // The Stanford Encyclopedia of Philosophy / E. N. Zalta (ed.). [Cited 2016, 7 September]. Available from: <http://plato.stanford.edu/archives/sum2016/entries/scientific-method>

12. Lebedev S. (2019). Scientific Knowledge: the Demarcation Problem / S. Lebedev // European Journal of Philosophical Research. Vol. 5, Is. 1. P. 27–35.
13. Lewens T. (2017). The meaning of science: an introduction to the philosophy of science / T. Lewens. N.-Y.: Basic Books, 176 p.
14. Stanford Encyclopedia of Philosophy. [Electronic resources]. Access mode: <https://plato.stanford.edu>.
15. Wagenknecht S. (2015). Empirical Philosophy of Science: Introducing Qualitative Methods into Philosophy of Science / S. Wagenknecht, N. J. Nersessian, 168 H. Andersen // Empirical Philosophy of Science. N.-Y.:

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Інститут філософії ім. Г. Сковороди – Режим доступу: <http://www.filosof.com.ua>.
3. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Навчальна дисципліна «Філософія науки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=4226>